

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ, ОСНОВИ ДИНАМІЧНОЇ АНАТОМІЇ

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	017 Фізична культура і спорт: Фізична культура і спорт

Затверджено рішенням Ради з якості ННМІ

Голова Ради з якості ННМІ
Петрашенко Вікторія Олександрівна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Бріжата Ірина Анатоліївна

Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини	Завідувач кафедри Атаман Юрій Олександрович
---	--

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Анатомія людини, основи динамічної анатомії
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий медичний інститут. Кафедра фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини
Розробник(и)	Бріжата Ірина Анатоліївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 48 год. становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 24 год. практичних занять), 102 год. становить самостійна робота. Для заочної форми навчання 12 год. становить контактна робота з викладачем (4 год. лекцій, 8 год. практичних занять), 138 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Фізична культура і спорт"
Передумови для вивчення дисципліни	Біохімія та гігієна спорту
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Формування визначень освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності застосовувати знання про будову та функціонування організму людини, що дозволить аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції, а також визначати функціональний стан організму людини та обґрунтовувати вибір засобів профілактики перенапруження систем організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Вступ. Опорно-руховий апарат людини. Сполучення кісток.

1. Анатомія як наука. Мета, задачі. 2. Основна анатомічна термінологія. 3. Опорно-руховий апарат людини. 4. Кістка як орган. Будова, ріст, розвиток. 5. Сполучення кісток. 6. Безперервні сполучення. 7. Переривчасті сполучення (будова суглоба). Механічні властивості кісток і суглобів. 8. Класифікація суглобів за формою. 9. Рухи в суглобах. 10. Види суглобів в залежності від кількості осей обертання.

Тема 2 Осьовий скелет.

1. Хребетний стовп (будова хребців різних відділів хребта). 2. Скелет грудної клітки (ребра, грудина). Форма грудної клітки. 3. Череп. Відділи черепа. 4. Кістки мозкового та лицевого черепа. 6. Череп у цілому (вікові зміни черепа).

Тема 3 Скелет кінцівок.

1. Кістки верхньої кінцівки (пояс верхньої кінцівки, вільна верхня кінцівка). 2. Кістки нижньої кінцівки (тазовий пояс, вільна частина нижньої кінцівки).

Тема 4 Міологія з основами динамічної анатомії.

1. Загальна міологія. 2. Будова м'язового волокна. 3. М'яз, як орган. 4. Функція м'язів. 5. Класифікація м'язів по формі та по відношенню до суглобів. 6. Тілобудова і рухові можливості. 7. Практичне застосування знань про будову опорно-рухового апарату людини на уроках фізичної культури, спортивного тренуванні.

Тема 5 Скелетні м'язи. Будова, функції. Режими роботи м'язів.

1. М'язові групи, які забезпечують положення і рухи тіла. 2. Режими скорочення м'язів на прикладі фізичних вправ. 3. Групова взаємодія м'язів. 4. Топографія домінанти скелетних м'язів у спортсменів різних видів спорту. 5. М'язи грудей та живота, їх функціональне значення. 6. М'язи спини та їх функції. 7. М'язи кінцівок та їх функції. 8. Вплив занять спортом на м'язову систему.

Тема 6 Будова органів системи травлення.

1. Функції травної системи. 2. Порожнина рота (органи, слинні залози). 3. Глотка (розташування, будова). 4. Стравохід (розташування, будова стінки, функція). 5. Шлунок (розташування, будова, стінка шлунка, шлунковий сік). 6. Тонкий кишечник (відділи, функції). 7. Товстий кишечник (відділи, функції). 8. Печінка (будова і функції). 9. Підшлункова залоза (будова і функції). 10. Вплив занять спортом на травну систему.

Тема 7 Будова органів системи дихання.

1. Види дихання. Фази дихального процесу. 2. Порожнина носа. Будова, функції. 3. Гортань. Хрящі гортані. 4. Трахея і бронхи. Розташування, будова. 5. Легені. Розташування, поверхні, будова ацинуса. 6. Середостіння. 7. Вплив занять спортом на дихальну систему.

Тема 8 Сечовидільна система.

1. Розташування, будова, функції нирки. 2. Структурно-функціональна одиниця нирки (нефрон). Будова ниркового тільця. 3. Кровообіг нирок. 4. Сечовід (будова). 5. Сечовий міхур (будова). 6. Вплив фізичних навантажень на роботу нирок.

Тема 9 Серцево-судинна система. Будова серця та судин.

1. Центральна і периферична частини серцево-судинної системи. 2. Будова стінок артерій, вен. 3. Схема кровообігу. 4. Кровообіг плода. 5. Навколосерцева сумка. 6. Будова серця. Відділи, стінка серця. Коронарний кровообіг. 7. Провідна система серця. 8. Топографічна анатомія серця. 9. Аорта (висхідна частина аорти, дуга аорти, плечо- головний стовбур, загальна сонна артерія, низхідна частина аорти, грудна, черевна частини аорти, загальна клубова артерія, пахвова артерія, плечова артерія і її гілки: глибока артерія плеча, верхня та нижня ліктьові побічні артерії, променева і ліктьова артерії, артерії кисті, пальців, зовнішня клубова артерія, стегнова артерія і її гілки, підколінна артерія її гілки. 10. Легеневе коло кровообігу. 11. Судини малого кола кровообігу (легеневий стовбур, мікроциркуляторне русло легень, легеневі вени). 12. Система верхньої порожнистої вени. Верхня порожниста вена. Непарна і півнепарна вени. Плечово-головна вена. Внутрішня яремна вена. 13. Система нижньої порожнистої вени. 14. Система ворітної вени печінки. 15. Лімфатична система (елементи лімфатичної системи, лімфатичні капіляри, лімфатичні судини, грудна протока та права лімфатична протока. 16. Вплив занять спортом на серцево-судинну систему.

Тема 10 Центральна нервова система. Головний та спинний мозок.

Центральна нервова система. 1. Спинний мозок. Розвиток нервової системи. Загальна будова нервової системи. Загальна характеристика спинного мозку. Біла речовина спинного мозку. Сіра речовина спинного мозку. 2. Головний мозок. Частини головного мозку: стовбур головного мозку – довгастий мозок, міст і середній мозок; мозочок; передній мозок. Шлуночки мозку. 3. Будова довгастого мозку. Функції. 4. Міст. Будова. Функції. 5. Мозочок. Розташування, будова, ядра, ніжки мозочка. 6. Середній мозок. Покрив середнього мозку. Ніжки мозку. Водопровід середнього мозку. Ядра середнього мозку. 7. Передній мозок. Проміжний мозок (таламус, метаталамус, епіталамус, гіпоталамус) 8. Кінцевий мозок. Півкулі великого мозку. Кора великого мозку. Біла речовина півкуль та основні ядра великого мозку. 9. Оболонки мозку.

Тема 11 Периферична нервова система. Спинномозкові нерви. Черепні нерви.

1. Загальна будова периферичної нервової системи. Функції. 2. Спинномозкові нерви (СМН). Будова СМН. Задні гілки СМН. Передні гілки СМН. Шийне сплетення. Плечове сплетення. Попереково-крижове сплетення. 3. 12 пар черепно-мозкових нервів.

Тема 12 Органи чуття.

1. Поняття про органи чуття. Класифікація рецепторів. Поняття про аналізатор. 2. Орган зору (око). Складові частини. Очне яблуко. Оболонки (волокниста, судинна, внутрішня оболонки). Світлозаломлюючі середовища очного яблука (кришталік, склисте тіло, склиста волога передньої і задньої камер ока). Додаткові структури ока (повіки, кон'юнктива, слъзовий апарат, зовнішні м'язи очного яблука). Шляхи зорового аналізатора.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Знати та розуміти предметну область і професійну діяльність
РН2	Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

PH3	Вміти пояснити анатомічну будову та функції людського організму.
PH4	Вміти описати будову і функції органів та систем організму.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 017 Фізична культура і спорт:

ПР4	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.
ПР14	Застосовувати у професійній діяльності знання анатомічних, фізіологічних, біохімічних, біомеханічних та гігієнічних аспектів занять фізичною культурою і спортом.
ПР15	Визначати функціональний стан організму людини та обґрунтовувати вибір засобів профілактики перенапруження систем організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом.
ПР21	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:

СН1	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
СН2	Здатність планувати та управляти часом.
СН3	Здатність бути критичним і самокритичним.
СН4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

8. Види навчальних занять

Тема 1. Вступ. Опорно-руховий апарат людини. Сполучення кісток.
Лк1 "Опорно-руховий апарат людини. Сполучення кісток." (денна) 1. Анатомія як наука. Мета, задачі. 2. Основна анатомічна термінологія. 3. Опорно-руховий апарат людини. 4. Кістка як орган. Будова, ріст, розвиток. Класифікація кісток. 5. Сполучення кісток. 6. Безперервні сполучення (волокнисте сполучення: синдесмоз, шви, вклинення, сінхондроз, сіностоз). 7. Переривчасті сполучення (складові елементи суглоба: суглобові поверхні, суглобова порожнина, суглобова капсула, зв'язки). 8. Рухи в суглобах. 9. Класифікація суглобів за формою. 10. Характеристика суглобів різної будови (плечовий, ліктьовий, променево-зап'ястковий, кульшовий, колінний, гомілково-стопний, атланта-потиличний, скронево-нижньощелепний). Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр1 "Опорно-руховий апарат людини. Сполучення кісток." (денна)

1. Анатомія як наука. Мета, задачі. 2. Основна анатомічна термінологія. 3. Опорно-руховий апарат людини. 4. Кістка як орган. Будова, ріст, розвиток. Класифікація кісток. 5. Сполучення кісток. 6. Безперервні сполучення (волокнисте сполучення: синдесмоз, шви, вклинення, сінхондроз, сіностоз). 7. Переривчасті сполучення (складові елементи суглоба: суглобові поверхні, суглобова порожнина, суглобова капсула, зв'язки). 8. Рухи в суглобах. 9. Класифікація суглобів за формою. 10. Характеристика суглобів різної будови (плечовий, ліктьовий, променево-зап'ястковий, кульшовий, колінний, гомілково-стопний, атланта-потиличний, скронево-нижньощелепний). Занести результати в робочий зошит.

Тема 2. Осьовий скелет.

Лк2 "Осьовий скелет." (денна)

1. Хребетний стовп (будова хребців різних відділів хребта). 2. Скелет грудної клітки (ребра, грудина). Форма грудної клітки. 3. Череп. Відділи черепа. 4. Кістки мозкового черепа (потилична, клиноподібна, скронева, тім'яна, лобова, решітчаста). 5. Кістки лицевогочерепа (сльозна, носові кістки, нижня носова раковини, леміш, верхня щелепа, піднебінна і вилична кістки, нижня щелепа, під'язикова кістка). 6. Череп у цілому (вікові зміни черепа., статеві відмінності черепа). Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр2 "Осьовий скелет." (денна)

1. Хребетний стовп (будова хребців різних відділів хребта). 2. Скелет грудної клітки (ребра, грудина). Форма грудної клітки. 3. Череп. Відділи черепа. 4. Кістки мозкового черепа (потилична, клиноподібна, скронева, тім'яна, лобова, решітчаста). 5. Кістки лицевогочерепа (сльозна, носові кістки, нижня носова раковини, леміш, верхня щелепа, піднебінна і вилична кістки, нижня щелепа, під'язикова кістка). 6. Череп у цілому (вікові зміни черепа., статеві відмінності черепа). Занести результати в робочий зошит.

Тема 3. Скелет кінцівок.

Лк3 "Скелет кінцівок." (денна)

1. Кістки верхньої кінцівки (пояс верхньої кінцівки, вільна верхня кінцівка). 2. Кістки нижньої кінцівки (тазовий пояс, вільна частина нижньої кінцівки). Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр3 "Скелет кінцівок." (денна)

1. Кістки верхньої кінцівки (пояс верхньої кінцівки, вільна верхня кінцівка). 2. Кістки нижньої кінцівки (тазовий пояс, вільна частина нижньої кінцівки). Занести результати в робочий зошит.

Тема 4. Міологія з основами динамічної анатомії.

Лк4 "Загальна міологія." (денна)

1. Загальна міологія. 2. Будова м'язового волокна. 3. Функції м'язів. 4. Класифікація м'язів по формі та по відношенню до суглобів. 5. Тілобудова і рухові можливості. 6. Практичне застосування знань про будову опорно-рухового апарату людини на уроках фізичної культури, спортивного тренуванні. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр4 "М'яз - як орган." (денна)

1. Будова м'язового волокна. 2. М'яз, як орган. 3. Класифікація м'язів по формі та по відношенню до суглобів. 6. Тілобудова і рухові можливості. 7. Практичне застосування знань про будову опорно-рухового апарату людини на уроках фізичної культури, спортивного тренуванні. Занести результати в робочий зошит.

Тема 5. Скелетні м'язи. Будова, функції. Режими роботи м'язів.

Лк5 "Скелетні м'язи. Будова, функції."

1. М'язові групи, які забезпечують положення і рухи тіла. 2. Режими скорочення м'язів на прикладі фізичних вправ. 3. Групова взаємодія м'язів. 4. М'язи спини (поверхневі та глибокі м'язи). 5. М'язи передньої ділянки грудної клітки. 6. М'язи живота. 7. Біомеханіка рухів тулуба і голови. 8. М'язи плечового пояса. 9. М'язи плеча (передній, задній відділ). 10. М'язи передпліччя (передній відділ – м'язи згиначі, задній – розгиначі). Поверхневі і глибокі м'язи. 11. М'язи поясу нижньої кінцівки. 12. М'язи стегна: передній, задній, присередній відділи. 13. М'язи гомілки. Вплив занять спортом на м'язову систему. Занести результати в робочий зошит. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр5 "Скелетні м'язи. Будова, функції."

1. М'язові групи, які забезпечують положення і рухи тіла. 2. Режими скорочення м'язів на прикладі фізичних вправ. 3. Групова взаємодія м'язів. 4. М'язи спини (поверхневі та глибокі м'язи). 5. М'язи передньої ділянки грудної клітки. 6. М'язи живота. 7. Біомеханіка рухів тулуба і голови. 8. М'язи плечового пояса. 9. М'язи плеча (передній, задній відділ). 10. М'язи передпліччя (передній відділ – м'язи згиначі, задній – розгиначі). Поверхневі і глибокі м'язи. 11. М'язи поясу нижньої кінцівки. 12. М'язи стегна: передній, задній, присередній відділи. 13. М'язи гомілки. Вплив занять спортом на м'язову систему. Занести результати в робочий зошит.

Тема 6. Будова органів системи травлення.

Лк6 "Будова органів системи травлення." (денна)

1. Функції травної системи. 2. Порожнина рота (присінок рота. власне порожнина рота, слинні залози). 3. Глотка (розташування, будова). 4. Стравохід (розташування, будова стінки, функція). 5. Шлунок (розташування, будова, стінка шлунка, шлунковий сік). 6. Тонкий кишечник. Дванадцятипала кишка. Порожня кишка. Клубова кишка. 7. Товстий кишечник. Сліпа кишка. Ободова кишка. Пряма кишка. 8. Печінка ((будова і функції). 9. Підшлункова залоза (будова і функції). 9. Черевна порожнина. Селезінка. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр6 "Будова органів системи травлення." (денна)

1. Функції травної системи. 2. Порожнина рота (присінок рота. власне порожнина рота, слинні залози). 3. Глотка (розташування, будова). 4. Стравохід (розташування, будова стінки, функція). 5. Шлунок (розташування, будова, стінка шлунка, шлунковий сік). 6. Тонкий кишечник. Дванадцятипала кишка. Порожня кишка. Клубова кишка. 7. Товстий кишечник. Сліпа кишка. Ободова кишка. Пряма кишка. 8. Печінка (будова і функції). 9. Підшлункова залоза (будова і функції). 10. Вплив фізичних навантажень на травну систему. Занести результати в робочий зошит.

Тема 7. Будова органів системи дихання.

Лк7 "Будова органів системи дихання." (денна)

1. Види дихання. Фази дихального процесу. 2. Порожнина носа. Будова, функції. 3. Гортань. Хрящі гортані. М'язи гортані. Порожнина гортані. 4. Трахея. Будова, топографічна анатомія. 5. Бронхи. Розташування, будова стінки., розгалуження бронхів. 6. Легені. Розташування, поверхні, будова ацинуса. 7. Плевра (парієтальний і вісцеральний листок). 8. Середостіння. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр7 "Будова органів системи дихання."

1. Види дихання. Фази дихального процесу. 2. Порожнина носа. Будова, функції. 3. Гортань. Хрящі гортані. М'язи гортані. Порожнина гортані. 4. Трахея. Будова, топографічна анатомія. 5. Бронхи. Розташування, будова стінки., розгалуження бронхів. 6. Легені. Розташування, поверхні, будова ацинуса. 7. Плевра (парієтальний і вісцеральний листок). 8. Середостіння. 9. Вплив фізичних навантажень на дихальну систему. Занести результати в робочий зошит.

Тема 8. Сечовидільна система.

Лк8 "Сечовидільна система." (денна)

1. Розташування, будова, функції нирки. 2. Структурно-функціональна одиниця нирки (нефрон). Будова ниркового тільця. 3. Кровообіг нирок. 4. Сечовід (будова). 5. Сечовий міхур (будова). Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр8 "Сечовидільна система." (денна)

1. Розташування, будова, функції нирки. 2. Структурно-функціональна одиниця нирки (нефрон). Будова ниркового тільця. 3. Кровообіг нирок. 4. Сечовід (будова). 5. Сечовий міхур (будова). Занести результати в робочий зошит.

Тема 9. Серцево-судинна система. Будова серця та судин.

Лк9 "Серцево-судинна система. Будова серця та судин."

1. Центральна і периферична частини серцево-судинної системи. 2. Будова стінок артерій, вен. 3. Схема кровообігу. 4. Кровообіг плода. 5. Навколосерцева сумка. 6. Будова серця. Відділи, стінка серця. Коронарний кровообіг. 7. Провідна система серця. 8. Топографічна анатомія серця. 9. Аорта (висхідна частина аорти, дуга аорти, плечо-головний стовбур, загальна сонна артерія, низхідна частина аорти, грудна, черевна частини аорти, загальна клубова артерія, пахвова артерія, плечова артерія і її гілки: глибока артерія плеча, верхня та нижня ліктьові побічні артерії, променева і ліктьова артерії, артерії кисті, пальців, зовнішня клубова артерія, стегова артерія і її гілки, підколінна артерія її гілки. 10. Легеневе коло кровообігу. 11. Судини малого кола кровообігу (легеневий стовбур, мікроциркуляторне русло легень, легеневі вени). 12. Система верхньої порожнистої вени. Верхня порожниста вена. Непарна і півнепарна вени. Плечово-головна вена. Внутрішня яремна вена. 13. Система нижньої порожнистої вени. 14. Система ворітної вени печінки. 15. Лімфатична система (елементи лімфатичної системи, лімфатичні капіляри, лімфатичні судини, грудна протока та права лімфатична протока. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр9 "Серцево-судинна система. Будова серця та судин."

1. Центральна і периферична частини серцево-судинної системи. 2. Будова судин. 3. Схема кровообігу. 4. Будова серця. 5. Провідна система серця. 6. Аорта (висхідна частина аорти, дуга аорти, плечо- головний стовбур, загальна сонна артерія, низхідна частина аорти, грудна, черевна частини аорти, загальна клубова артерія, пахвова артерія, плечова артерія і її гілки: глибока артерія плеча, верхня та нижня ліктьові побічні артерії, променева і ліктьова артерії, артерії кисті, пальців, зовнішня клубова артерія ,стегнова артерія і її гілки, підколінна артерія її гілки. 7. Легенева коло кровообігу. 8. Система верхньої порожнистої вени. 9. Система нижньої порожнистої вени. 10. Система ворітної вени печінки. 11. Лімфатична система. 12. Вплив фізичних навантажень на серцево-судинну систему. 13.Поняття спортивного серця. Занести результати в робочий зошит.

Тема 10. Центральна нервова система. Головний та спинний мозок.

Лк10 "Центральна нервова система. Головний та спинний мозок." (денна)

Центральна нервова система. 1. Спинний мозок. Розвиток нервової системи. Загальна будова нервової системи. Загальна характеристика спинного мозку. Біла речовина спинного мозку. Сіра речовина спинного мозку. 2. Головний мозок. Частини головного мозку: стовбур головного мозку – довгастий мозок, міст і середній мозок; мозочок; передній мозок. Шлуночки мозку. 3. Будова довгастого мозку. Функції. 4. Міст. Будова. Функції. 5. Мозочок. Розташування, будова, ядра, ніжки мозочка. 6. Середній мозок. Покрив середнього мозку. Ніжки мозку. Водопровід середнього мозку. Ядра середнього мозку. 7. Передній мозок. Проміжний мозок (таламус, метаталамус, епіталамус, гіпоталамус) 8. Кінцевий мозок. Півкулі великого мозку. Кора великого мозку. Біла речовина півкуль та основні ядра великого мозку. 9. Оболонки мозку. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр10 "Будова головного та спинного мозку."

1. Спинний мозок. Розвиток нервової системи. Загальна будова нервової системи. Загальна характеристика спинного мозку. Біла речовина спинного мозку. Сіра речовина спинного мозку. 2. Головний мозок. Частини головного мозку: стовбур головного мозку – довгастий мозок, міст і середній мозок; мозочок; передній мозок. Шлуночки мозку. 3. Будова довгастого мозку. Функції. 4. Міст. Будова. Функції. 5. Мозочок. Розташування, будова, ядра, ніжки мозочка. 6. Середній мозок. Покрив середнього мозку. Ніжки мозку. Водопровід середнього мозку. Ядра середнього мозку. 7. Передній мозок. Проміжний мозок (таламус, метаталамус, епіталамус, гіпоталамус) 8. Кінцевий мозок. Півкулі великого мозку. Кора великого мозку. Біла речовина півкуль та основні ядра великого мозку. 9. Оболонки мозку. Занести результати в робочий зошит.

Тема 11. Периферична нервова система. Спинномозкові нерви. Черепні нерви.

Лк11 "Спинномозкові нерви. Черепні нерви." (денна)

1. Загальна будова периферичної нервової системи. Функції. 2. Спинномозкові нерви (СМН). Будова СМН. Задні гілки СМН. Передні гілки СМН. Шийне сплетення. Плечове сплетення. Попереково-крижове сплетення. 3. 12 пар черепно-мозкових нервів. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр11 "Периферична нервова система. Спинномозкові нерви. Черепні нерви." (денна)

1. Загальна будова периферичної нервової системи. Функції. 2. Спинномозкові нерви (СМН). Будова СМН. Задні гілки СМН. Передні гілки СМН. Шийне сплетення. Плечове сплетення. Попереково-крижове сплетення. 3. 12 пар черепно-мозкових нервів. Занести результати в робочий зошит.

Тема 12. Органи чуття.

Лк12 "Органи чуття." (денна)

1. Поняття про органи чуття. Класифікація рецепторів. Поняття про аналізатор. 2. Орган зору (око). Складові частини. Очне яблуко. Оболонки (волокниста, судинна, внутрішня оболонки). Світлозаломлюючі середовища очного яблука (кришталік, склисте тіло, склиста волога передньої і задньої камер ока). Додаткові структури ока (повіки, кон'юнктива, слъзовий апарат, зовнішні м'язи очного яблука). Шляхи зорового аналізатора. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в режимі онлайн - мультимедійна презентація.

Пр12 "Будова органу зору." (денна)

1. Поняття про органи чуття. Класифікація рецепторів. Поняття про аналізатор. 2. Орган зору (око). Складові частини. Очне яблуко. Оболонки (волокниста, судинна, внутрішня оболонки). Світлозаломлюючі середовища очного яблука (кришталік, склисте тіло, склиста волога передньої і задньої камер ока). Додаткові структури ока (повіки, кон'юнктива, слъзовий апарат, зовнішні м'язи очного яблука). Шляхи зорового аналізатора. Занести результати в робочий зошит.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Практикоорієнтоване навчання
МН3	Самостійне навчання

Навчальний процес здійснюється у таких формах: навчальні заняття (лекції та практичні заняття), самостійна робота студентів. Лекційні та практичні заняття з дисциплін проводяться в контексті системного підходу до формування фахової компетенції.

При вивченні дисципліни у студентів формуються такі soft skills як: ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями; ЗК 5. Здатність планувати та управляти часом; ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним; ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Звіт за результатами виконання практичних робіт
НД2	Підготовка до підсумкового контролю
НД3	Підсумковий контроль: екзамен

НД4	Підготовка до практичних занять
-----	---------------------------------

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
Можливе одноразове повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	У настановах розкриваються методи педагогічного контролю за професійною діяльністю здобувачів. Ефективність визначається дотриманням усіх етапів виконання практичних завдань. Результативністю сформованості необхідних практичних умінь і навичок залежить від рівня сформованості практичної компетентності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Консультування студентів
МФО2 Підсумкове тестування	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання по завершенню дисципліни.	На передостанньому занятті з дисципліни.	Студент має надати 60 % правильних відповідей

<p>МФОЗ Опитування та усні коментарі викладача за його результатами</p>	<p>Надає можливість виявити стан набутого студентами досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.</p>	<p>Протягом усього періоду вивчення дисципліни</p>	<p>За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу пропонується визначити оцінку як показник досягнень навчальної діяльності здобувачів</p>
---	--	--	--

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
<p>МСО1 Звіт за результатами виконання практичних робіт</p>	<p>Формує навички самостійної діяльності в студентів, спонукає до прагнення пошукового пізнання. Стимулює студентів до роботи з необхідною літературою, переводить процес навчання з рівня пасивного поглинання інформації на рівень активного її перетворення</p>	<p>Протягом усього періоду вивчення дисципліни</p>	<p>Проводиться на кожному занятті результат виконання НД впливає на комплексну оцінку за практичне заняття</p>
<p>МСО2 Підсумкове тестування</p>	<p>Метод ефективною перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання протягом циклу та визначити рівень знань по завершенню дисципліни.</p>	<p>Підсумкове комп'ютерне тестування по завершенню курсу (20 балів)</p>	<p>Результат виконання НД впливає на комплексну оцінку з дисципліни</p>
<p>МСО3 Підсумковий контроль: екзамен</p>	<p>Складання екзамену є обов'язковим. Допускаються всі здобувачі.</p>	<p>Відповідно до розкладу</p>	<p>Здобувач може отримати 40 балів за екзамен. Мінімальна кількість балів, яку має отримати студент -28 балів</p>

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення	100 балів	
МСО1. Звіт за результатами виконання практичних робіт	40	
оформлення та захист практичних робіт за вимогами	40	Ні
МСО2. Підсумкове тестування	20	
тестові завдання на МІХ	20	Ні
МСО3. Підсумковий контроль: екзамен	40	
відповідь на питання білету	40	Ні

При засвоєнні матеріалів здобувачу вищої освіти за кожне практичне заняття присвоюється максимум 5 балів (оцінка виставляється в традиційній 4 бальній системі оцінювання). Наприкінці навчального семестру обраховується середнє арифметичне успішності здобувача. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на практичних заняттях протягом навчального семестру – 40. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 60 (40 - за практичні заняття, по 10 балів за кожне з двох тестувань модульного контролю). Всі студенти допускається до іспиту, який проводиться відповідно до розкладу наприкінці семестру в період екзаменаційної сесії. Екзаменаційні білети містять 4 теоретичні запитання з різноманітної тематики та охоплюють усі розділи навчальної дисципліни (максимальна оцінка: 40 балів, по 10 балів за кожне питання). Іспит зараховується студенту, якщо він набрав не менше 24 балів з 40. Загальний бал з дисципліни не може перевищувати 100 балів.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Макети та муляжі (скелет людини, муляжі суглобів, муляжі органів)
ЗН3	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН4	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання).
ЗН5	Віртуальна лабораторія СумДУ

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Анатомія людини [Текст] : підручник : у 3-х т. Т.1 / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін та ін. ; за ред.: А. С. Головацького, В. Г. Черкасова. — 8-ме вид., доопрац. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 368 с.

2	Анатомія людини [Текст] : підручник : у 3-х т. Т.2 / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін та ін. ; за ред.: В. Г. Черкасова, А. С. Головацького. — 7-ме вид., доопрац. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 456 с. + Гриф МОН.
3	Анатомія людини [Текст] : підручник : у 3-х т. Т.3 / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін та ін. ; за ред.: В. Г. Черкасова, А. С. Головацького. — 6-те вид., доопрац. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 376 с. + Гриф МОН.
4	Анатомія людини [Текст] : підручник : у 3-х т. Т.1 / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін та ін. ; за ред.: В. Г. Черкасова, А. С. Головацького. — 9-те вид., доопрац. — Вінниця : Нова Книга, 2022. — 368 с. + Гриф МОН.
5	Бріжата І. А. Основи анатомії людини / Методичні вказівки до практичних занять. — Суми: Сумський державний університет, 2021. — 118с.
Допоміжна література	
1	Неттер, Ф. Г. Атлас анатомії людини [Текст] = Atlas of Human Anatomy / Ф. Г. Неттер; наук. ред. перекл.: Л. Р. Матешук-Вацеба, І. Є. Герасимюк, В. В. Кривецький, О. Г. Попадинець. — двомовне вид.: перекл. 7-го англ. вид. — Київ : Медицина, 2020. — 736 с.
2	Мартіні, Ф. Анатомічний атлас людини [Текст] / Ф. Мартіні. — К. : Медицина, 2019. — 128 с.
3	Ataman Yu, Yukhymenko L, Kolesnyk A, Brizhata I, Tonkopei Yu, Sytnyk O. Age dynamics of vegetative and neurodynamic functions among children at the age of 5-7 during mental loads. East Ukr Med J. 2024;12(3):505-514. DOI: https://doi.org/10.21272/eumj.2024;12(3):505-514
4	Ataman Y, Brizhataia I, Zharkova A, Moiseenko I, Ovechkin D. LONG-TERM BLOOD PRESSURE VARIABILITY IN STRENGTH AND ENDURANCE PROFESSIONAL ATHLETES WITH OFFICE PREHYPERTENSION OVER ANNUAL TRAINING MACROCYCLE. Georgian Med News. 2022 May;(326):7-11.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Human Anatomy Atlas. https://play.google.com/store/apps/details?id=com.visiblebody.atlas&hl=en_US&gl=US
2	Visible Body Suite. https://play.google.com/store/apps/details?id=com.visiblebody.subscription&hl=en_US&gl=US

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Вступ. Опорно-руховий апарат людини. Сполучення кісток.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
2	Осьовий скелет.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
3	Скелет кінцівок.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
4	Міологія з основами динамічної анатомії.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
5	Скелетні м'язи. Будова, функції. Режим роботи м'язів.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
6	Будова органів системи травлення.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
7	Будова органів системи дихання.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
8	Сечовидільна система.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
9	Серцево-судинна система. Будова серця та судин.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
10	Центральна нервова система. Головний та спинний мозок.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
11	Периферична нервова система. Спинномозкові нерви. Черепні нерви.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
12	Органи чуття.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
Контрольні заходи												
1	екзамен	30	0	0	0	0	30	0	0	0	30	0
Індивідуальні завдання												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	інші індивідуальні завдання	60	0	0	0	0	60	0	0	0	0	60
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>48</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>0</i>	<i>102</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>60</i>

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
заочна форма навчання												
1	Вступ. Опорно-руховий апарат людини. Сполучення кісток.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
2	Осьовий скелет.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
3	Скелет кінцівок.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
4	Міологія з основами динамічної анатомії.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
5	Скелетні м'язи. Будова, функції. Режим роботи м'язів.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
6	Будова органів системи травлення.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
7	Будова органів системи дихання.	5	2	0	2	0	3	2.5	0.5	0	0	0
8	Сечовидільна система.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
9	Серцево-судинна система. Будова серця та судин.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
10	Центральна нервова система. Головний та спинний мозок.	5	2	0	2	0	3	2.5	0.5	0	0	0
11	Периферична нервова система. Спинномозкові нерви. Черепні нерви.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
12	Органи чуття.	5	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0
Контрольні заходи												
1	екзамен	30	0	0	0	0	30	0	0	0	30	0
Індивідуальні завдання												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	інші індивідуальні завдання	60	0	0	0	0	60	0	0	0	0	60
<i>Всього з навчальної дисципліни (заочна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>12</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>0</i>	<i>138</i>	<i>46</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	<i>60</i>

	<p style="text-align: center;">РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Анатомія людини, основи динамічної анатомії»</p> <p>Ступінь вищої освіти Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-ЕНЕА – перший цикл Спеціальність: освітня програма 017 Фізична культура і спорт: Фізична культура і спорт Рік навчання 2024 Тривалість один семестр Форма навчання денна, заочна Мова викладання українська</p>
Викладач(і)	Бріжата Ірина Анатоліївна
Контактна інформація викладача	Бріжата Ірина Анатоліївна, доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини. i.brizhata@med.sumdu.edu.ua
Час та місце проведення консультацій	Кафедра фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини. Аудиторія 420. П'ятниця 13.10. - 15.00.
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	https://mix.sumdu.edu.ua/textbooks/26870/index.html
Посилання на силабус в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/course/43e5c1ce46d107766c2aaf8727b4f9864906246
Засоби зворотного зв'язку із групою щодо отримання та опрацювання виданих матеріалів	Електронна пошта, вайбер, платформа МІКС

ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності

Всі роботи, визначені регламентом, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час виконання письмового модульного або підсумкового контролю списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації списування. Всі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі, якщо викладачем виявлено порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни, викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням

підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перекладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань навчальної дисципліни

Політика використання інструментів штучного інтелекту (ChatGPT, Tome тощо) оголошується викладачем на початку курсу.

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні здобувачами освіти матеріалів з джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених силабусом та регламентом навчальної дисципліни, вони обов'язково мають дотримуватись умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

Політика щодо відвідування

Студент має відвідати 100% практичних та 60% лекційних занять. У випадку пропуску занять студент повинен відпрацювати пропущене заняття відповідно до розкладу відпрацювань, затвердженому на кафедрі за наявності відповідного розпорядження деканата.

Політика щодо дедайлнів та перекладання

У випадку незадовільного результату студент має право двічі перекласти семестровий екзамен – перший раз екзаменатору, призначеному завідувачем кафедри, другий – комісії, яка створюється деканатом. Перекладання екзамену здійснюється за окремим графіком, який затверджується деканатом. Студенти, які не з'явилися на екзамен без поважної причини, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку. Відмова студента виконувати екзаменаційне завдання атестується як незадовільна відповідь. Студент має право одержати пояснення щодо отриманої оцінки

Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання з модульних та семестрових атестацій. Для цього здобувач має подати апеляцію на ім'я директора/декана у день проведення атестаційного заходу чи після оголошення результатів його складання, але не пізніше наступного робочого дня. За розпорядженням директора створюється комісія з розгляду апеляції. За рішенням апеляційної комісії оцінка може змінюватися у разі встановлення порушень під час проведення атестацій.

Критерії оцінювання

Політика оцінювання

При засвоєнні матеріалів здобувачу вищої освіти за кожне практичне заняття присвоюється максимум 5 балів (оцінка виставляється в традиційній 4 бальній системі оцінювання). Наприкінці навчального семестру обраховується середнє арифметичне успішності здобувача. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на практичних заняттях протягом навчального семестру – 40. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 60 (40 - за практичні заняття, по 10 балів за кожне з двох тестувань модульного контролю). Всі студенти допускається до іспиту, який проводиться відповідно до розкладу наприкінці семестру в період екзаменаційної сесії. Екзаменаційні білети містять 4 теоретичні запитання з різноманітної тематики та охоплюють усі розділи навчальної дисципліни (максимальна оцінка: 40 балів, по 10 балів за кожне питання). Іспит зараховується студенту, якщо він набрав не менше 24 балів з 40. Загальний бал з дисципліни не може перевищувати 100 балів.